

مقدمه

در پرتو تحولات داخلی بریتانیا مطرح نمود، این است که تأثیرات و پیامدهای این انتخابات بر منطقه خاورمیانه چه خواهد بود؟

علل انتخابات سراسری زودهنگام در بریتانیا

تصمیم به انحلال پارلمان بریتانیا و برگزاری زودهنگام انتخابات سراسری را غالباً باید در چارچوب تحولات و سیاست داخلی موردبررسی قرار داد. بریتانیا در حال حاضر فرایند مذاکرات با اتحادیه اروپا در خصوص خروج از این اتحادیه را آغاز کرده و تا پایان آوریل ۲۰۱۹ (فروردین ۱۳۹۸) این کشور فرصت مذاکره و خروج از این اتحادیه را دارد. اما به تعبیر ترزا می، "کشور یکپارچه آماده مذاکره است، اما وست‌مینستر^۱ نه. در حال حاضر باید شاهد وحدت در وست‌مینستر باشیم، اما انشقاق و انفکاک وجود دارد"^۲. در واقع، اشاره خانم می به عدم اتحاد در پارلمان بریتانیا،

ترزا می، نخست‌وزیر بریتانیا در ۱۸ آوریل ۲۰۱۷ (۲۹ فروردین ۱۳۹۶) تصمیم خود مبنی بر برگزاری زودهنگام انتخابات سراسری را اعلام کرد و در ۱۹ آوریل، تصمیم وی با کسب اکثریت آرای مجلس عوام (۵۲۲ رأی موافق در مقابل ۱۳ رأی مخالف) به تصویب رسید و پارلمان بریتانیا تا زمان برگزاری انتخابات سراسری در ۸ ژوئن ۲۰۱۷ (۱۸ خرداد ۱۳۹۶) منحل شد. تا پیش از انحلال پارلمان، حزب محافظه‌کار به رهبری خانم ترزا می به‌عنوان حزب حاکم در این کشور، ۳۳۰ صندلی از ۶۵۰ کرسی مجلس عوام را در اختیار داشت. حزب کارگر به رهبری جرمی کوربین نیز به‌عنوان حزب اپوزیسیون، ۲۲۹ نماینده در مجلس داشت. با وجود در اختیار داشتن اکثریت (شکنده) در پارلمان، این سؤال مطرح می‌شود که چرا رهبر حزب محافظه‌کار و نخست‌وزیر این کشور که تا پیش‌ازاین، برگزاری هرگونه انتخابات سراسری تا سال ۲۰۲۰ میلادی را رد کرده بود، ناگهان خواستار برگزاری زودهنگام انتخابات در این کشور شد. سؤال دیگری که می‌توان

۱. پارلمان بریتانیا در کاخ وست‌مینستر و محدوده‌ای از لندن مرکزی و شهر وست‌مینستر واقع است.

2. Maidment, J. (2017, April 18). "Theresa May's early general election speech in full". The Telegraph, at: <http://www.telegraph.co.uk/news/2017/04/18/theresa-mays-early-general-election-speech-full/>

۲ انتخابات سراسری زودهنگام بریتانیا و پیامد احتمالی آن بر خاورمیانه

(شکونده) در مجلس عوام، دولت بریتانیا به این تحلیل دست یافته که برگزاری زودهنگام انتخابات سراسری می‌تواند دو معضل انشقاق میان حزبی و درون حزبی را تا حد زیادی تقلیل داده و قدرت تصمیم‌گیری و اجرایی را بیش از گذشته در حزب محافظه‌کار متمرکز سازد.

از زمان اعلان رسمی نخست‌وزیر بریتانیا مبنی بر برگزاری انتخابات سراسری تا ۱۳ آوریل ۲۰۱۷ (۲۳ اردیبهشت ۱۳۹۶) بالغ‌بر ۳۳ نظرسنجی در سطح بریتانیا صوت گرفته که تمامی آن‌ها بیانگر محبوبیت حزب محافظه‌کار دارد. به‌عنوان مثال، موسسه افکارسنجی «سرویشن» در ۵ تا ۶ می ۲۰۱۷ (۱۵ تا ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۶) محبوبیت احزاب اصلی بریتانیا را از ۱۰۰۵ شهروند بالای هجده سال بصورت تلفنی مورد پرسش قرار داده است. نتیجه این نظرسنجی بدین‌صورت بوده که محبوبیت حزب محافظه‌کار، حزب کارگر، حزب لیبرال دموکرات و حزب ملی اسکاتلند به ترتیب ۴۷، ۳۰، ۷ و ۵ درصد بوده است. در واقع، به‌طور متوسط، حزب محافظه‌کار در تمامی نظرسنجی‌ها، برتری ۱۸ درصدی نسبت به دیگر احزاب داشته است.^۴

افزون بر نتایج نظرسنجی، حزب محافظه‌کار در انتخابات شوراها که در ۴ می ۲۰۱۷ (۱۴ اردیبهشت ۱۳۹۶) برگزار شد، توانست ۳۸ درصد آرا را به دست آورد و شاهد رشدی ۸ درصدی در میزان آرای خود باشد که این نتیجه بهترین عملکرد حزب در حداقل یک دهه گذشته به حساب می‌آید. اما در مقابل، حزب کارگر، به‌عنوان اصلی‌ترین حزب رقیب محافظه‌کاران

مواضع احزاب بخصوص حزب کارگر است که در جریان روزهای آغازین فرایند مذاکرات، به‌شدت منتقدانه و غیر سازنده از سوی دولت تعبیر شده است. نخست‌وزیر بریتانیا در سخنرانی خود برای اعلان انحلال پارلمان به یکایک مواضع مخالف احزاب اصلی اشاره کرده و معتقد است که انفکاک میان احزاب اصلی همچون محافظه‌کار، کارگر، لیبرال دموکرات و حزب ملی اسکاتلند باعث خواهد شد مقامات اتحادیه اروپا، دست برتر در فرایند مذاکرات را داشته باشند.

از سوی دیگر، نه‌تنها اختلافات میان احزاب، یکی از علل تصمیم به انحلال پارلمان عنوان می‌شود، بلکه اختلاف درون حزبی در سطح حزب محافظه‌کار نیز عامل دیگری در تضعیف قدرت دولت محافظه‌کار در اثنای فرایند مذاکرات به حساب می‌آید.^۳ پیش از برگزاری همه‌پرسی خروج این کشور از اتحادیه اروپا، حزب محافظه‌کار دربرگیرنده هر دو جریان موافق و مخالف خروج از اتحادیه بود، درحالی‌که دیوید کامرون، رهبر وقت حزب، پس از دریافت امتیازاتی از اتحادیه اروپا، موافق به استمرار عضویت بریتانیا در اتحادیه بود. این انشقاق درون حزبی نیز عامل دیگری در حرکت دولت خانم می به سمت برگزاری زودهنگام انتخابات سراسری به شمار می‌آید.

در مجموع، تثبیت و تحکیم قدرت در دستان دولت محافظه‌کار ترزا می، اصلی‌ترین علل انحلال پارلمان و تصمیم به برگزاری زودهنگام انتخابات است. با وجود برخورداری حزب محافظه‌کار از اکثریت

4. Suration (2017, May 6). "GE 2017 Telephone VI Poll I", at: <http://suration.com/wp-content/uploads/2017/05/Final-GMB-GE2017-Poll-I-050517TOCH-1c0d0h5.pdf>

3. Pung, H. (2017, May 11). "A Gamble Worth Taking", at: <https://www.usnews.com/opinion/world-report/articles/2017-05-11/how-british-prime-minister-theresa-mays-snap-election-could-help-her>

مذاکرات تا انتخابات سراسری بعدی، فرصت مناسبی برای انطباق بریتانیا با شرایط جدید و احیای چهره حزب محافظه‌کار که احتمالاً در اثر ناکامی نسبی در فرایند مذاکرات، مخدوش شده، می‌باشد.^۶

در مجموع، به نظر می‌رسد، هدف اصلی دولت محافظه‌کار بریتانیا از برگزاری انتخابات زودهنگام، تصفیه عناصر و نیروهای غیرهمسو و مزاحم باسیاست‌های کلان حزب محافظه‌کار در سطح پارلمان این کشور می‌باشد. البته این تصمیم یا به تعبیر دقیق‌تر، قمار سیاسی دولت محافظه‌کار بدون ریسک نیز نخواهد بود، بطوریکه هر اتفاقی در صحنه سیاسی انگلیس می‌تواند این تحلیل‌ها را دستخوش تغییر کرده و کفه ترازو را به نفع دیگر احزاب، بخصوص حزب کارگر متمایل کند. با تمام این اوصاف، تلاش و تقلاي دولت بریتانیا این است که بتواند با پشتوانه قوی مردمی، مذاکرات را آغاز و فرایند تصویب نتایج این مذاکرات در سطح پارلمان بریتانیا را با چالش کمتری پشت سر بگذارد، چراکه ماهیت مذاکرات، ردوبدل امتیاز میان طرفین بوده و قطعاً بریتانیا نخواهد توانست، تمامی اهداف و امتیازهای مدنظر خود را از اتحادیه اروپا به دست آورد. در چنین شرایطی، اتحاد و وحدت رویه در سطح وست‌مینستر، کمترین خواسته‌ای است که دولت خانم محافظه‌کار کنونی می‌تواند داشته باشد. در پرتو علل انحلال پارلمان و تصمیم به برگزاری زودهنگام انتخابات سراسری، پرسش دومی که در مطلع سخن بدان اشاره شد و در ادامه مورد پاسخ قرار

در انتخابات سراسری پیش رو، با ریزش ۴ درصدی آرای این حزب در مقایسه با دوره گذشته انتخابات شوراها، توانست ۲۷ درصد آرا را به خود اختصاص دهد.^۵ نتیجه این انتخابات که دقیقاً پنج هفته پیش از انتخابات زودهنگام سراسری برگزار شده به همراه نتایج نظرسنجی‌های متعدد تلفنی و اینترنتی، دلیل دیگری بر تقویت این تحلیل دولت محافظه‌کار بریتانیا بوده که در صورت برگزاری انتخابات، کرسی‌های بیشتری در اختیار این حزب قرار خواهد گرفت و به هر اندازه بتواند بر میزان اکثریت خود در مجلس عوام بیفزاید، نه تنها باعث ایجاد وحدت بیشتر در سطح وست‌مینستر خواهد شد، بلکه قدرت چانه‌زنی بریتانیا در برابر اتحادیه اروپا در جریان مذاکرات خروج را افزایش خواهد داد.

علت دیگر که می‌توان در توجیه تصمیم دولت بریتانیا به انحلال پارلمان و برگزاری زودهنگام انتخابات بدان اشاره داشت، بحث زمان پایان مذاکرات خروج این کشور از اتحادیه اروپا است. با توجه به آغاز رسمی مذاکرات خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا در مارس ۲۰۱۷ (فروردین ۱۳۹۶)، این کشور فرصت دارد در مدت دو سال، نتیجه نهایی مذاکره و آینده روابط خود با اتحادیه اروپا را مشخص نماید که البته در صورت تأیید شورای اروپایی و موافقت تمامی کشورهای عضو، این مدت می‌تواند تمدید شود. با فرض اتمام مذاکرات تا مارس ۲۰۱۹ و با توجه به آنکه انتخابات سراسری زودتر برگزار خواهد شد، انتخابات بعدی در ژوئن ۲۰۲۲ میلادی (خرداد ۱۴۰۱) برگزار خواهد شد. این فاصله میان پایان

6. Pung, H. (2017, May 11). "A Gamble Worth Taking", at: <https://www.usnews.com/opinion/world-report/articles/2017-05-11/how-british-prime-minister-theresa-mays-snap-election-could-help-her>

5. BBC (2017, May 5). "Local elections 2017: The results mapped", at: <http://www.bbc.com/news/election-2017-39795422>

مواضع دولت بشار اسد، در صورت تکرار حمله شیمیایی، تقدیم کند.^۹ اگرچه این اظهارات از سوی مقامات رسمی دولتی تأیید نشده، اما گفتگوی اخیر خانم ترزا می با شبکه بی‌بی‌سی در ۱۳ می ۲۰۱۷ (۲۲ اردیبهشت ۱۳۹۶) و عدم پاسخ صریح وی به پرسشی در خصوص تصمیم دولت محافظه‌کار به حمله نظامی به مواضع دولتی در سوریه پس از اعلام نتایج انتخابات سراسری، حکایت از روی میز بودن این گزینه برای دولت بریتانیا دارد.^{۱۰}

در پرتو ریاست جمهوری آمریکا و مهم‌تر از آن، پاسخ مثبت شهروندان انگلیسی به خروج از اتحادیه اروپا، رهبران بریتانیا سیاست خارجی تهاجمی‌تری در پیش گرفته و در عرصه سیاست خارجی، دفاعی و امنیتی به دنبال بازتعریف «روابط ویژه» میان لندن و واشنگتن هستند. این رویکرد که منبعث از دیدگاه کلان «بریتانیای جهانی»^{۱۱} دولت محافظه‌کار این کشور می‌باشد، ناشی از ترس انزوایی بوده که خروج از اتحادیه اروپا می‌تواند برای این کشور به همراه داشته باشد. لذا، تقویت و تحکیم روابط ویژه میان بریتانیا و ایالات متحده، یکی از ارکان اصلی اجرای دیدگاه کلان بریتانیای جهانی خواهد بود. این میزان تعامل تا حدی است که جرمی کوربین، رهبر حزب کارگر، در نشستی که با هدف تبیین اولویت‌های

خواهد گرفت، مربوط به تأثیر و پیامدهای انحلال پارلمان بر منطقه خاورمیانه است.

تأثیر انتخابات سراسری زودهنگام بریتانیا بر خاورمیانه

همان‌طور که اشاره شد، قصد دولت محافظه‌کار بریتانیا از برگزاری زودهنگام انتخابات سراسری، پیشبرد سیاست‌های خود در قبال مذاکرات خروج از اتحادیه اروپا با کمترین هزینه و چالش است. اما صرفاً نمی‌توان اقدام دولت را معطوف و محدود به مسائل داخلی و مذاکرات خروج دانست. یکی از اصلی‌ترین چالش دولت محافظه‌کار، چه در زمان دیوید کامرون و چه در حال حاضر، نوع و ماهیت حضور این کشور در بحران سوریه بوده است. در حال حاضر، پارلمان بریتانیا به دولت اجازه حمله هوایی به مواضع داعش را داده است، اما آنچه می‌تواند باعث نگرانی شده و انتقادات فراوانی را در احزاب بریتانیا از جمله حزب محافظه‌کار به وجود آورده، اظهارنظر بوریس جانسون، وزیر خارجه بریتانیا، مبنی بر حمله هوایی به نیروهای نظامی بشار اسد بدون اجازه پارلمان در صورت تکرار حمله شیمیایی از سوی دولت سوریه است.^۷

بر اساس برخی گزارش‌هایی که از سوی رسانه‌های بریتانیا منتشر شده و همچنین اظهارنظر وزیر امور خارجه در سایه بریتانیا^۸، دولت این کشور تصمیم دارد پس از کسب اکثریت قاطع در مجلس عوام، طرحی را به پارلمان مبنی بر حمله نظامی به

9. Mason, R., and MacAskill, E. (2017, May 4). "Vote for Tories is vote to escalate Syria war, Labour says". The Guardian, at: <https://www.theguardian.com/politics/2017/may/04/theresa-may-urged-not-rush-attack-syria-election>

10. Cowburn, A. (2017, May 12). "Donald Trump is a danger to the world, says Jeremy Corbyn". The Independent, at: <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/jeremy-corbyn-foreign-policy-donald-trump-world-more-dangerous-place-general-election-2017-a7732106.html>.

11. Global Britain

7. Mason, R., and Weaver, M. (2017, April 27). "MPs attack Boris Johnson remarks about strikes against Assad". The Guardian, at: <https://www.theguardian.com/politics/2017/apr/27/uk-strikes-syria-without-mps-approval-boris-johnson>

۸. سمت وزیر امور خارجه در سایه از سوی فردی در حزب اپوزیسیون (حزب کارگر) بر عهده گرفته می‌شود. وظیفه اصلی وی، نظارت بر عملکرد وزیر امور خارجه بریتانیا است.

خارجی و دفاعی حزب کارگر در روز ۱۲ آوریل ۲۰۱۷ (۲۲ اردیبهشت ۱۳۹۶) برگزار شده بود، از دنباله‌روی لندن از واشنگتن انتقاد کرده و اظهار داشت "اینکه منتظر بمانیم تا ببینیم باد از چه سمتی از واشنگتن می‌وزد، به معنای رهبری قوی در بریتانیا نخواهد بود"^{۱۲}.

با توجه به آنچه اشاره شد، یکی از نگرانی‌ها می‌تواند گسترش دامنه بحران سوریه به‌واسطه حضور و نقش‌آفرینی مستقیم نظامی بریتانیا علیه دولت بشار اسد باشد. ولیکن، با توجه به حضور متعدد گروه‌های ضد جنگ در این کشور و همچنین مخالفت صریح دیگر احزاب اصلی و برخی مهره‌های ذی‌نفوذ در حزب محافظه‌کار، تنها گزینه‌ای که می‌تواند دولت محافظه‌کار خانم ترزا می را به همراهی با آمریکا علیه دولت بشار اسد هدایت کند، کسب اکثریت قاطع کرسی‌های مجلس عوام از سوی حزب محافظه‌کار در انتخابات ۸ ژوئن می‌باشد.

جمع‌بندی

تلاش بریتانیا همسویی بیشتر با سیاست خارجی، امنیتی و دفاعی ایالات متحده است تا از این رهگذر، ضمن آنکه هزینه‌های سیاسی و امنیتی خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا کاهش یابد، بتواند از طریق گسترش نفوذ و تأثیرگذاری خود بر آمریکا، مدیریت سیاست خارجی، امنیتی و دفاعی واشنگتن را بخصوص در حوزه‌هایی که منافع و تهدیدات مشترک وجود دارد (به‌عنوان مثال در خاورمیانه) در اختیار بگیرد. شاید در نگاه اول، این دیدگاه اغراق‌آمیز توصیف شود، اما پیوندهای ایدئولوژیک میان محافظه‌کاران آمریکایی و

انگلیسی، موضوعی نیست که آن را نادیده انگاشت. در راستای تأیید این مدعا، خانم ترزا می، شش روز پس از مراسم سوگند دونالد ترامپ به آمریکا سفر کرد و در دیدار خود با نمایندگان حزب محافظه‌کار در شهر فیلادلفیا آمریکا، خود را نه به‌عنوان نخست‌وزیر بریتانیا، بلکه به‌عنوان یک محافظه‌کار که به اصول و باورهای محافظه‌کاران آمریکایی باور دارد، معرفی کرد و اظهار داشت که "هم‌اکنون مسئولیت آمریکا و بریتانیا، رهبری جهان است... آینده بهتر در دسترس است، با یکدیگر آن را خواهیم ساخت"^{۱۳}.

از یک‌سو، این اظهارنظرها که از حیث ارزش‌ها و حکمرانی جهانی، بریتانیا را در کنار آمریکا قرار داده و از سوی دیگر، مدیریت بخشی از نیروی نظامی آمریکا در منطقه خلیج فارس در اختیار فرماندهان انگلیسی قرار دارد،^{۱۴} بیانگر این واقعیت می‌تواند باشد که تلاش بریتانیا، مدیریت رفتار آمریکا در حوزه‌های همپوشان بخصوص خاورمیانه است.

با توجه به آنچه اشاره شد، تهدید کوتاه‌مدت بریتانیا برای جمهوری اسلامی ایران، کسب اکثریت قاطع و بیش از ۵۰ درصد مجلس عوام از سوی حزب محافظه‌کار است که در صورت تحقق آن، اخذ مجوز دولت بریتانیا مبنی بر حمله نظامی به مواضع دولت سوریه بسیار محتمل خواهد بود. در این زمینه، احتمالاً تلاش‌های آشکار و پنهان جمهوری اسلامی ایران به برخی افراد، گروه‌ها و حتی احزاب انگلیسی

13. Prime Minister's Office (2017, January 26). "Prime Minister's speech to the Republican Party conference 2017", at: <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-ministers-speech-to-the-republican-party-conference-2017>

14. Allison, G. (2016, November 30). "HMS Ocean takes command of US Navy Task Force 50", at: <https://ukdefencejournal.org.uk/hms-ocean-takes-command-us-navy-task-force-50/>

12. Chatham House (12 May 2017). "Outlining Labour's Defence and Foreign Policy Priorities", at: <https://www.chathamhouse.org/event/outlining-labours-defence-and-foreign-policy-priorities>

در راستای ناکامی حزب محافظه‌کار از کسب اکثریت پارلمان می‌تواند راه‌حلی برای مقابله با تشدید بحران در سوریه شود. ولیکن، تهدید بلندمدت بریتانیا برای جمهوری اسلامی ایران، مدیریت آمریکا از سوی لندن در خاورمیانه همگام با بازتعریف و توسعه نقش این کشور اروپایی در سطح کشورهای سنی منطقه می‌باشد. راه‌حل پیشنهادی می‌تواند اجرای ابتکار عملی از سوی ایران در آغازین روزهای دولت جدید (دولت دوازدهم) در راستای تنش‌زدایی با کشورهای عربی و یا حداقل انشقاق در ائتلاف سنی با همراهی آمریکا، بریتانیا و اسرائیل علیه ایران باشد.

